

Käsitys avioliitosta oli uskonpuhdistuksen aikaan tietyistä historiallisista syistä monin tavoin esillä. Yhtäältä katekismuksissa opetetaan myönteisesti avioliiton tärkeydestä selitettäessä kuudetta käskyä. Toisaalta Tunnustuskirjoissa käydään rajanvetoa pappien naimattomuudesta ja selibaatin ongelmista. Ison katekismuksen myönteinen opetus avioliitosta on selkeä.

“Jo alussa Jumala on asettanut avioliiton kaiken muun edelle ja luonut miehen ja vaimon erilaisiksi juuri avioliittoa varten, ei haureuteen, vaan pysymään yhdessä, olemaan hedelmällisiä, synnyttämään, ruokkimaan ja kasvattamaan lapsia Jumalan kunniaksi. Siksi Jumala on siunannut avioliittoa mitä runsaimmin, enemmän kuin mitään muuta säätyä.” (Iso katekismus, I, 207.)

Augsburgin tunnustuksen puolustus täydentää edellistä näkemystä käsitellessään pitkään kysymystä pappien avioliitosta (XXIII uskonkohta). Myös tämän kohdan mukaan avioliitto perustuu luomiseen ja sen tarkoituksena on hedelmällisyys. Jumala on luonut miehen ja naisen välille kiintymyksen: “Tämä kiintymys liittää sukupuolet keskenään yhteen jumalallisen järjestyksen mukaan.” Luomisjärjestyksenä avioliitto perustuu Puolustuksen mukaan luonnonoikeuteen. Tällä perusteella jotkut ovat oletaneet, että luonnonoikeus voisi yhteiskunnan lakien osalta olla muuttuva ja näin ollen ohjata myös kirkkoa hyväksymään homoavioliitot. Tähän johtopäätökseen Puolustus ei anna tilaa. Sen esittämän näkemyksen mukaan juuri luomistyön tähden “luonnonoikeus on muuttumaton” (lähinnä siksi, että sukupuolet eivät voi biologisesti muuttua). Jäljempänä tätä ajatusta vielä alleviivataan: “Edelleen luonnonoikeus on todella jumalallinen oikeus, koska se on Jumalan luontoon istuttama järjestys.” Tällaisena järjestyksenä miehen ja naisen välinen avioliitto on siten Tunnustuskirjojen mukaan Jumalan tarkoittama pysyvä ja muuttumaton “sääty”.

“Ja kun tämä oikeus ei voi miksikään muuttua ilman että Jumala erityisellä tavalla asiaan puuttuu, pysyy välttämättä voimassa oikeus avioliiton solmimiseen, koska puheena oleva luonnollinen vietti on sukupuolten luonnonmukaista keskinäistä suhdetta säätelevä Jumalan järjestys ja sen johdosta se on oikeus. Mistä syystä muutoin olisi luotu molemmat sukupuolet?” (Puolustus, XXIII uskonkohta)

Lisäksi Tunnustuskirjojen käsitys avioliitosta on hyvin korkea. Liitto ei perustu himoon vaan Jumalan hyvään luomistyöhön, ja siksi uskovien avioelämä on puhdasta. “Sanoohan Kristus avioliittoa jumalalliseksi yhdistymiseksi lausuessaan: ‘Ne jotka Jumala on yhdistänyt’. Samoin Paavali sanoo naimisiin menemisestä, ruuista ja muista niihin verrattavista asioista, että ne pyhitetään Jumalan sanalla ja rukouksella” (XXIII uskonkohta).

Luther puolestaan kirjoittaa avioliitosta samaan tapaan kirjassaan Avioelämästä.

“Ensinnäkin on katsottava, ketkä voivat solmia keskenään avioliiton. Ja päästäksemme sopivasti alkuun otamme 1. Moos. 1:27:n sanat: ‘Jumala loi ihmisen, mieheksi ja naiseksi hän loi heidät.’ Tämän sanan perusteella on varmaa, että Jumala jakoi ihmiset kahteen ryhmään. Pitää siis olla mies ja nainen. Ja tämä miellytti Jumalaa niin, että Hän itse nimittää sitä hyväksi luomisteoksi (1. Moos. 1:31). Sen vuoksi kuten Jumala on luonut itsekullekin oman ruumiin, niin sel-laisena meidän se on pidettävä, eikä ole omassa vallassamme minun ruveta naiseksi tai sinun miehenpuoleksi, vaan niin kuin hän sinut ja minut loi, niin olemme: minä mies, sinä nainen. Ja tällaista hyvää luomistekoa Hän tahtoo kunnioitettavan ja pidettävän kenenkään halveksimatta hänen jumalallisena tekonaan, niin ettei mies halveksi naista eikä ilku eikä päinvastoin nainen miestä, vaan kukin pitää toisen hahmoa ja ruumista Jumalan hyvänä tekona, joka suuresti miellyttää Jumalaa itseään.”

Luterilaisten tunnustuskirjojen ja Lutherin oman teologian näkemys avioliitosta on siten yksiselitteinen. Avioliitto on Jumalan luoma sääty, luomisen pysyvä järjestys, jonka lähtökohtana on kaksi eri sukupuolta.

Onko kirkolla kantaa avioliitosta?

Onko kirkkomme siis määritellyt näkemyksensä avioliitosta omissa auktoritatiivisissa teksteissään? Joidenkin keskustelijoiden mielestä nyt on tarpeen tarkastaa, onko kirkko määritellyt kantansa juridisesti pätevällä tavalla. Jos sitä ei ole tehty, pastori voisi joka tapauksessa vihkiä samaa sukupuolta olevia pareja rikkomatta kirkon voimassaolevaa näkemystä vastaan. Jotkut keskustelijat ovat väittäneet, että kirkkomme ei ole tällaista määrittelyä tehnyt. Siksi samaa sukupuolta olevien vihkimiselle jäisi kristillisen perinteen kovin kielteisestä näkemyksestä huolimatta tilaa.

Tähän kysymykseen vastaavat kirkon Tunnustuskirjat. Yllä olevat esimerkit muistuttavat, että kirkkomme on Ison katekismuksen opetuksen mukaisesti sitoutunut näkemykseen, jonka mukaan avioliitto perustuu miehen ja vaimon luotuun erilaisuuteen, jonka päämääränä on "hedelmällisenä" oleminen eli lasten synnyttäminen. Saman näkemyksen vahvistaa Augsburgin tunnustuksen puolustus. Juuri nämä näkemykset ovat edelleen kirkolliskokouksen hyväksymän Kirkkokäsikirjan vihkikaavan perustana.

Kirkkolain ja kirkkojärjestyksen ensimmäisissä pykälissä kirkkomme sitoutuu Raamatun ja Tunnustuskirjojen teologiaan. Molemmissa käsitys avioliitosta merkitsee miehen ja naisen välistä liittoa. Vastaavasti sen paremmin Raamatusta kuin Tunnustuskirjoista ei löydy ainoatakaan myönteistä kohtaa, jonka perusteella avioliiton voisi ajatella koskevan samaa sukupuolta olevia. Kaikissa aihetta käsittelevissä kohdissa samaan sukupuoleen kohdistuvaan seksuaalisuuden toteuttamiseen suhtaudutaan kielteisesti. Siksi kirkon piirissä ei ole mahdollista väittää, että pastori voisi vihkiä samaa sukupuolta olevan parin sillä perusteella, että kirkon teologiset auktoriteetit tekisivät sen jollain myönteisellä esimerkillä mahdolliseksi.

Johtopäätös on siten selvä. Avioliiton positiivinen määritelmä kirkossa koskee ainoastaan miehen ja naisen välistä liittoa. Saman vahvistaa kirkon tuhatvuotinen käytäntö (joka on merkittävä piirre pohdittaessa kysymystä juridisesti). Kirkossa (ja kirkoissa) on kyseisen näkemyksen mukaisesti vihitty vain miehiä ja naisia keskenään avioliittoon. Muutos tässä merkitsisi olennaista muutosta.

Julkisessa keskustelussa on vaadittu, että kirkon pitäisi tehdä avioliittoon vihkimisen ehdoista erillinen, rajaava päätös. Saattaa olla, että kirkkopoliittisen kiistelyn tähden jonkinlaisen päätöksen tekeminen selkeyttäisi keskustelua. Kirkon historian ja omien dokumenttien mukaan on kuitenkin selvää, että kirkon kanta on yksiselitteinen ja yhtä ilmeinen kuin ortodoksikirkon tai katolisen kirkon näkemys. Tästä seuraa, että jos samaa sukupuolta olevien kirkolliselle vihkimiselle haluttaisiin kirkossa oikeus, juuri tuosta poikkeamasta pitäisi ensin tehdä päättävissä elimissä asiaa koskeva päätös. Yhtä selvää on, että jos tuollainen päätös tehtäisiin, sekä kirkon johto että valtaosa pastoreista pitäisi sitä dramaattisena muutoksena kirkon näkemyksissä.

Oma kysymyksensä on edelleen se, voiko kirkko pitää uuden avioliittolain mukaista samaan sukupuoleen kuuluvien ihmisten avioliittoa todellisena avioliittona. Käsitys avioliitosta on teologisesti maallisen regimentin aihe, jota Raamatusta nouseva teologinen peruste ohjaa. Luterilainen teologia hyväksyy täysin sen ajatuksen, että avioliittoon vihkiminen on ensi sijaisesti yhteiskunnan määräämä ja valvoma toimi. Jos yhteiskunnan edustama käsitys avioliitosta kuitenkin muuttuu Raamatun ja kirkon tunnustuksen vastaiseksi, tietty yhteiskunnan hyväksymä avioliitto ei ole enää kirkon näkökulmasta oikea avioliitto.

Uuden avioliittolain voimaan tuleminen synnyttää tämän lisäksi toisen vaikean käytännön ongelman. Koska lain voimaantulon myötä nykyiset rekisteröidyt parisuhteet muuttuvat avioliitoiksi, kirkossa on maaliskuusta 2017 lähtien töissä uuden lain mukaisessa avioliitossa eläviä pastoreita. Kirkko ei hyväksy eikä tunnusta heidän avioliittoaan. Siitä huolimatta he saavat toimia ja opettaa kirkossa, ja tällaisessa avioliitossa eläviä saa kirkon hyväksymien päätösten perusteella vihkiä kirkon virkaan. Kirkko ja piispainkokouksen selvitys edellyttävät, että kyseisessä liitossa elävät henkilöt kuitenkin elämäntilanteestaan huolimatta opettavat avioliitosta kirkon näkemysten mukaisesti. Tämä on paradoksi, joka varsin ilmeisesti tulee synnyttämään ongelmia käytännön työssä.